

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ВПЛИВУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПОКАЗНИКИ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

Проаналізовано вплив капітальних інвестицій на розвиток та функціонування оптової торгівлі. Запропоновано критерії та основні умови оптимізації структури інвестицій в оптову торгівлю за умови подолання наслідків фінансової кризи в Україні.

Ключові слова: оптова торгівля, капітальні інвестиції, оптовий товарооборот, рентабельність інвестицій

Virt M.

EFFECTIVENESS OF CAPITAL INVESTMENT INFLUENCE ON WHOLESALE INDICATORS

The influence of capital investment on the development and operation of wholesale trade is analyzed. The criteria and basic conditions of investment structure optimization in wholesale trade under the condition of overcoming the consequences of the financial crisis in Ukraine are offered.

Keywords: wholesale trade, capital investment, wholesale turnover, investment profitability

1. Вступ

Досягнення високих темпів розвитку оптової сфери потребує значних капітальних вкладень. Саме інвестиції є визначальним чинником зростання оптової ланки, а механізм інвестування – це одна з найважливіших складових ринкових відносин. Як свідчить світова практика, існує досить висока кореляційна залежність між структурою і темпами збільшення обсягу капітальних вкладень, а також між обсягами та тенденціями зростання оптового товарообороту і загалом товарообороту внутрішньої торгівлі у майбутньому. Відповідно, недостатні обсяги залучення інвестиційних ресурсів у сферу оптової торгівлі є однією з важливих проблем, що гальмує розвиток внутрішнього ринку в умовах подолання наслідків фінансової кризи. Саме тому вирішення цієї актуальної проблеми лежить у площині пошуку надійних джерел інвестування з їх подальшим структуруванням у напрямку пожвавлення активності у сфері оптової торгівлі України.

Зазначимо, що дослідженню здійснення інвестицій у оптову торгівлю присвячені праці багатьох вчених, серед яких В. В. Апопій [1], Н. В. Коваленко [2], В. С. Кравців [3], П. О. Куцик [4], М. О. Омелянович [5], Н. Савчук [6], Н. І. Трішкіна [7] та ін. Вони у своїх працях розглядають теоретичні та методологічні аспекти здійснення капітальних інвестицій у внутрішню торгівлю, частково аналізуючи й оптову ланку. Проте менше уваги приділено критеріям і структурі інвестицій.

Мета статті – дати оцінку інвестиційної діяльності в оптовій торгівлі, виокремити критерії та

визначити основні умови оптимізації структури інвестицій в неї за умов подолання наслідків фінансової кризи.

2. Оцінка інвестиційної діяльності в оптовій торгівлі

Комплексна економічна оцінка інвестиційної діяльності в оптовій торгівлі, зокрема через призму напрямів інвестування, вимагає дослідження основних результатів інвестиційних процесів. Одним із перших показників, що оцінюють розвиток інвестицій у оптову торгівлю, є визначення їх частки у загальному обсязі освоєних капітальних інвестицій в економіку України.

Досліджуючи стан інвестиційної діяльності в оптовій торгівлі, необхідно зазначити, що за 2004-2012 роки капітальні інвестиції у цю сферу зросли з 3,17 млрд грн у 2004 році до 17,73 млрд грн у 2012 році (або 5,5 разів) (табл. 1). Значний ріст інвестицій у оптову торгівлю прослідковувався у 2012 році, адже, порівняно з 2011 роком, цей показник збільшився на 9,43 млрд грн або у 2,13 рази. Частка капітальних інвестицій в оптову торгівлю становила 6,03% у 2012 році і зросла на 2,54%, порівняно з 2011 роком, а також, відповідно, – на 1,83%, порівняно з 2004 роком. При цьому зростання частки відбувається за період 2004-2008 роки і 2010-2012 роки. Період фінансової кризи (2008-2009 роки) негативно вплинув на інвестиційне середовище у оптовій торгівлі, внаслідок чого частка капітальних інвестицій знизилась за цей період на 2,34%.

Таблиця 1

Характеристика показників капітальних інвестицій у оптову торгівлю за 2004-2012 роки

Показники	Роки									Відхилення 2012 року (+,-)		Динаміка, % 2012 року	
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	від 2004 року	від 2011 року	до 2004 року	до 2011 року
Капітальні інвестиції у оптову торгівлю, млн грн	3178	3922	5383	7586	11654	5237	4557	8306	17732	14554	9426	557,96	213,48
Освоєно капітальних інвестицій, млн грн	75714	93096	125536	188486	233081	151776	171091	238175	293992	218278	55817	388,29	123,44
Частка інвестицій у оптову торгівлю в загальному обсязі освоєних капітальних інвестицій, %	4,20	4,21	4,29	4,02	5,00	3,45	2,66	3,49	6,03	1,83	2,54	-	-
Капітальні інвестиції у оптову торгівлю, млн грн	3178	3922	5383	7586	11654	5237	4557	8306	17732	14554	9426	557,96	213,48
Оптовий товарооборот підприємств, млн грн	547095	492506	631175	812160	998578	817532	993695	1107330	1093300	546205	-14030	199,84	98,73
Оптовий товарооборот на 1 грн. капітальних інвестицій у оптову торгівлю, грн	172,15	125,58	117,25	107,06	85,69	156,11	218,06	133,32	61,66	-110,4	-71,66	35,82	46,25
Капітальні інвестиції у оптову торгівлю, млн грн	3178	3922	5383	7586	11654	5237	4557	8306	17732	14554	9426	557,96	213,48
Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування підприємств оптової торгівлі, млн грн	6530,1	7824,6	8169,7	13270	-2235	-4375	15490	21893	7451,2	921,1	-14442	114,11	34,03
Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування оптових підприємств на 1 грн. капітальних інвестицій у оптову торгівлю, грн	2,05	2,00	1,52	1,75	-0,19	-0,84	3,40	2,64	0,42	-1,63	-2,22	20,45	15,94

Наступний етап дослідження основних результатів інвестиційних процесів у оптовій торгівлі полягає у встановленні часових паралелей між зміною загального обсягу інвестицій у оптову торгівлю та зміною величини основного показника віддачі від використання капіталу, інвестованого в оптову ланку, – суми оптового товарообороту. Звідси, аналіз інтенсивності інвестиційної діяльності у оптовій сфері здійснюється паралельно з оцінкою зміни капітальних інвестицій в її оптовий товарооборот.

Проводячи дослідження ефективності капітальних інвестицій у оптову торгівлю, бачимо, що поряд зі зростанням обсягу оптового товарообороту з 547,09 млрд грн у 2004 році до 1107,3 млрд грн у 2012 році, відбувається її зниження. Щодо оптового товарообороту на 1 грн капітальних інвестицій у оптову торгівлю, то цей показник за 2004-2012 роки зменшився на 110,4 млн грн або на 64,18%.

Третім етапом дослідження основних результатів інвестиційних процесів у оптовій торгівлі є оцінка зміни капітальних інвестицій у розрахунку на 1 грн власного капіталу оптових підприємств (рис.1). За досліджуваний період цей показник зменшився з 0,22 грн у 2007 році до 0,10 грн у 2011 році (або на 55,96%). Проте, за період 2010-2011 роки капітальні інвестиції у розрахунку на 1 грн власного капіталу зросли на 52,6%.

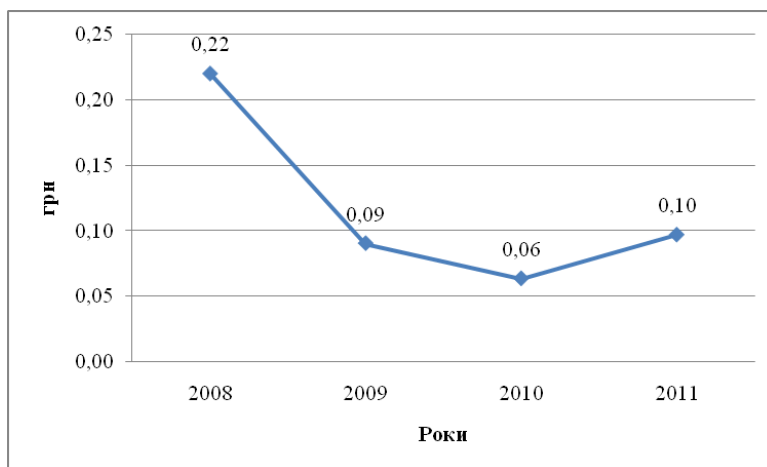

Рис. 1. Зміна капітальних інвестицій у розрахунку на 1 грн власного капіталу оптових підприємств за 2008-2011 роки

Четвертим етапом дослідження основних результатів інвестиційних процесів у оптовій торгівлі є аналіз результативності та ефективності цих процесів, що можуть встановлюватись за допомогою проведення статистичних і динамічних оцінок зміни рівня показників, що оцінюють фінансові результати діяльності оптових підприємств.

Відтак, збільшення капітальних інвестицій у оптову торгівлю України за 2004-2012 роки суттєво не вплинуло на фінансовий результат діяльності оптових підприємств. Так, фінансовий результат до оподаткування діяльності оптових підприємств становив 0,42 грн на 1 грн капітальних інвестицій у 2012 році і зменшився на 2,22 грн або на 84,06%,

порівняно з 2011 роком, і на 1,63 грн або на 79,55%, порівняно з 2004 роком.

Отже, з огляду на сучасний стан оптової торгівлі України, а також рівень її інвестування та економічну віддачу від діяльності оптових підприємств, виникає необхідність вибору сукупності пріоритетних напрямів капіталовкладень, а отже – оптимізації структури інвестицій в оптову ланку.

3. Критерії та основні умови оптимізації структури інвестицій в оптову торгівлю

Для того, щоб інвестиції не були “помилковими”, тобто не спрямовувалися у малоперспективні види оптової торгівлі, їх варто залучати в найбільш ефективні види оптової ланки, в яких раціонально використовуються обмежені інвестиційні ресурси та які забезпечують максимальний економічний ефект.

Звідси критеріями оптимізації структури інвестицій в оптову торгівлю обрано: 1) зростання частки капітальних інвестицій в оптову торгівлю у загальному обсязі капітальних інвестицій в економіку України; 2) збільшення внеску кожного з видів оптової ланки (оптові підприємства, оптові посередники, організатори оптового товарообороту) в загальний товарооборот оптової торгівлі; 3) зростання капітальних інвестицій у розрахунку на 1 грн власного капіталу оптових підприємств; 4) зрос-

тання обсягів фінансового результату до оподаткування діяльності оптових підприємств на 1 грн капітальних інвестицій.

Виходячи з названих критеріїв, основними умовами оптимізації структури інвестицій з метою позитивних зрушень в оптовій торгівлі є: а) зростання частки капітальних інвестицій в оптову торгівлю або вихід на такі відносні прирости цієї частки, що будуть більшими за частку інвестицій у роздрібну торгівлю (в зв'язку із масштабами діяльності оптової ланки); б) нарощування обсягу оптового товарообороту або вихід на такі відносні прирости товарообороту оптової торгівлі, що будуть рівними або більшими за відносний приріст обсягу інвестицій,

вкладених у нього; в) забезпечення такого відносного приросту капітальних інвестицій в оптову торгівлю, що буде рівним або більшим за відносний приріст власного капіталу підприємств оптової сфери; г) збільшення рівня прибутковості та рентабельності оптових підприємств або формування таких відносних приростів суми фінансових результатів, отриманих оптовими підприємствами, що будуть рівними або більшими за відносний приріст обсягу інвестицій, вкладених в основний капітал цих підприємств.

4. Висновки

Результати проведеної комплексної оцінки ефективності інвестиційного процесу в оптовій торгівлі України дають підстави стверджувати, що ця сфера має значний потенціал, перспективи розвитку якого підтверджені виявленими тенденціями в процесі дослідження та за умов впровадження розглянутої системи оптимізації структури інвестицій в оптову торгівлю, яка (з урахуванням чотирьох критеріїв) передбачає усереднення результатів залучених інвестицій за умови покращення їх використання окремими видами оптової сфери (оптовими підприємствами, оптовими посередниками, організаторами оптового товарообороту).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апопій В. В. Внутрішня торгівля та АПК України: ефективність взаємодії [Текст] : монографія / В. В. Апопій. – Львів : Видавництво ЛКА, 2007. – 368 с.
2. Коваленко Н. В. Інвестиційна привабливість підприємств у реаліях глобалізації / Н. В. Коваленко, М. М. Мархайчук, І. А. Фесенко // Науковий вісник НГУ. Економіко-правові умови діяльності підприємств. – 2011. – С. 21-27.
3. Карпатський регіон: актуальні проблеми та перспективи розвитку [Текст] : монографія / НАН України. Інститут регіональних досліджень ; наук. ред. В. С. Кравців. – Львів, 2013. – 204 с.
4. Куцик П. О. Організаційно-економічний механізм функціонування оптової торгівлі в ринковому середовищі [Текст] : монографія / П. О. Куцик, М. Я. Вірт. – Львів : Вид-во ЛКА, 2011. – 320 с.
5. Омелянович Л. О. Інвестиції в торгівлю: стан і перспективи / Л. О. Омелянович, О. В. Гладкова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : trade.donduet.edu.ua/download/.../Omelyan.pdf..
6. Савчук Н. Стан інвестиційного клімату України та напрями його покращення / Н. Савчук // Науковий вісник. Демократичне врядування. – 2011. – Вип. 8. – С. 25-32.
7. Трішкіна Н. І. Тенденції розвитку оптової торгівлі в Україні / Н. І. Трішкіна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://esteticamente.ru/portal/natural/Nvuu/Ekon/2009_28_2/statti/34.htm.
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. Аналітична записка про діяльність підприємств оптової торгівлі // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.me.gov.ua/file/link/148555/file/opt.